HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שבועת העדות פרק רביעי שבועות לא.

קולר. שלשלת הטעון: ורואה זכות. ורבנן סתמי: חייבי מיתה. מתקי:
וקוסם הפסם. ומיהת סבור נעבד דין שאתה בא להעיד ויודה אתם:
ואגלגל עליו שבועה. שתינו מודה לי במקצת ואמציענו על ידי גלגול
זו שבועת הקרקעות שתין נשבעין עליהן חלש על ידי גלגול: שלש
ידות אחד בעל דין ושנים עדים.
והם בעלי דין: לבוש דמופו. שלא
תגרום לנו ליתא לך פנים זו שתתמנו
דברי שבגגדך מפני חשיבותך ואתר
חין יתמינו בי בית דין על אחד
מחוש כזה: מדבר שקר תרחק. וכיון
שאתם מרחיו מסותם מעמיד זה את
שקרו: פוומוקייהו. כתין תפילותיהם
מחוסים קלגו"ם בלע"ז: לא תשא.
מזהרה למקבל: קרי ביה לא תשיא.
מזהרה לבעל דין: שמע אוא.
שהמטעים דברים שלא בפני בעל דינו
אינו בוא מדברי שקר: ואשר לא
טוב עשה. פסוק זה בספר יחזקאל:
זה הבא בהראשה. פסוק זה בספר יחזקאל:
טמא. שלא יעשו שנים מהן עדים ואחד בעל דין. וכן הנושה בחברו מנה שלא יטענו מאתים כדי שיודה לו במנה ויגלגל עליו שבועה גם בדברים אחרים. וכן מי שנושין בו מנה וטוענין בו מאתים שלא יכפרנו גם במנה שנושה בו כדי שלא יגלגלו עליך שבועה. וכן לשנים שבאו לפני הדיין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלית בת מאה מנה שאומרין לו לבוש בגמותו או הלבישוהו בגמותך ת"ל מדבר שקר תרחק כי הוו אתו לקמיה דרבא בר רב הונא אמר להו שלופו פוזמוקייכו וחותו לדינא: ישמע דברי בעל דין (חבירו) קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק: מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק רב כהנא מתני: מלא תשא לא תשיא: ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו רב אמר: זה הבא בהראשה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין: עסיקין: אינה נוהגת אלא בראוין להעיד בו': לאפוקי מאי אמר רב פפא לאפוקי מלך ורב אחא בר יעקב אמר לאפוקי משחק בקוביא מ"ד משחק בקוביא כל שכן מלך ומ"ד מלך אבל משחק בקוביא מדאורייתא מחזא חזי ורבנן הוא דפסלוהו: בפני בית דין ושלא בפני ב"ד בו': במאי קמיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה קא מיפלגי ר' מאיר סבר דון מינה ומינה מפקדון מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ומינה מה פקדון בין בבית דין ובין שלא בבית דין אף עדות בין בבית דין ובין שלא בבית דין ורבנן סברי דון מינה ואוקי באתרה מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ואוקי באתרה מה מושבע מפי אחרים בבית דין אין שלא בבית דין לא אף מושבע מפי עצמו בבית דין אין שלא בבית דין לא אמר

ורואה זכות לעני שלא ישתוק. בפ"ק דסנהדרין (דף ו:) נפקא לן מלא תגורו וכן דרך [הס"ס] בכמה דוכתי:

שלא אתחייב לו שבועה ולא יגלגל עלי שבועה ממקום אחר.
ומס תאמר למה לי מגלגול שבועה יותר משבועה זאת שעתה מודעו וי"ל כגון שאין לו כדי לפרוע כל מה שיגלגל עליו כגון שחייב לו הרבה ממקום אחר וסבר לכפול גם זה ואשתמיטתא עד דליהוו לי זוזי כנגד כל החוב ופרעינא ליה:

שלא ישמע דברי בעל דין. בפ"ק דסנהדרין (דף ו:) מפיק ליה משמוע אין אתיכם: **זה הבא בהראשה.** כשעשה בשניו שהוא אלם ונעל טענות שאתטענר על ריב לא לו אלא כשטורח להביא לחבירו מעותיו שאין חבירו יכול לטרוח מלוה קעניד: **ורבנן הוא דפסלוהו.** ואף על גב דאמר לקמן (דף נב:) הכל מודים בעד אחד שמיתה לחייב משום דרבנן אכתרוייהו ומזלינן בתר דרבנן בתר תרוייהו מזלינן לחייבו דהתם כיון דמדרבנן מועלת עדותו הרי יש כאן הפסד ממון בתה שלא העיד והכא מע"ג דמדרבנן לא מהני עדותו מידי כיון דמלתורייתא מהני מיחייב:

מידי דהא לא מפקת מפומך שקרא אפי' הכי אסור משום שנאמר מדבר שקר תרחק: מנין לנושה בחבירו מנה שלא יאמר אטענגו במאתים כדי שיודה לי במנה ויתחייב לי שבועה ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק: מנין לנושה בחבירו מנה וטענו מאתים אחר שלא יאמר אכפרנו בב"ד ואודה לו חוץ לבית דין כדי שלא אתחייב לו שבועה ולא יגלגל עלי שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק: מנין לשלשה שנושין מנה באחד שלא יהא אחד בעל דין ושנים עדים כדי שיוציאו מנה ויחלוקו ת"ל מדבר שקר תרחק: מנין לשנים שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלית בת מאה מנה שאומרין לו לבוש בגמותו או הלבישוהו בגמותך ת"ל מדבר שקר תרחק כי הוו אתו לקמיה דרבא בר רב הונא אמר להו שלופו פוזמוקייכו וחותו לדינא: מנין לדיין שלא ישמע דברי בעל דין (חבירו) קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק: מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק רב כהנא מתני: מלא תשא לא תשיא: ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו רב אמר: זה הבא בהראשה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין: אינה נוהגת אלא בראוין להעיד בו': לאפוקי מאי אמר רב פפא לאפוקי מלך ורב אחא בר יעקב אמר לאפוקי משחק בקוביא מ"ד משחק בקוביא כל שכן מלך ומ"ד מלך אבל משחק בקוביא מדאורייתא מחזא חזי ורבנן הוא דפסלוהו: בפני בית דין ושלא בפני ב"ד בו': במאי קמיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה קא מיפלגי ר' מאיר סבר דון מינה ומינה מפקדון מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ומינה מה פקדון בין בבית דין ובין שלא בבית דין אף עדות בין בבית דין ובין שלא בבית דין ורבנן סברי דון מינה ואוקי באתרה מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ואוקי באתרה מה מושבע מפי אחרים בבית דין אין שלא בבית דין לא אף מושבע מפי עצמו בבית דין אין שלא בבית דין לא אמר

קולר תלוי בצואר עדים תלמוד לומר מדבר שקר תרחק (סימן תלת"א תלמי"ד ותל"ת בעל"י חו"ב סמרטו"ט שומ"ע ומטעי"ם) [א]מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחוב לעשיר מנין שלא ישתוק תלמוד לומר [1]מדבר שקר תרחק [ב]מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדין שלא יאמר אמתין לו עד שיגמרנו ואסתרנו ואבננו משלי כדי שיקרא הדין על שמי ת"ל מדבר שקר תרחק [ג]מנין לתלמיד שאמר לו רבו יודע אתה בי שאם נותנין לי מאה מנה איני מבדה מנה יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אחד מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק האי מדבר שקר תרחק נפקא הא ודאי שקורי קא משקר ורחמנא אמר [2]לא תענה ברעך עד שקר אלא [ד]כגון דאמר ליה ודאי חד סהדא אית לי ותא אתה קום התם ולא תימא ולא

למעוטי מלך. תנן סנהדרין (דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: **משחק בקוביא.** בעירובין [1] ופרש"י [2]: **כל שכן מלך.** דמדאורייתא לא חזי לכתיב (דברים יז) שום תשים עליך מלך שתהא חיתתו עליך [3] והכא להעיד צריך לעמוד לפני הדיין כדאמרן לעיל (דף ג.) ודרך בזיון הוא לו: **אבל משחק בקוביא מדאורייתא חזי.** שלא פסלה תורה אלא עד חמס שנוטל בחזקה כמו (שופטים ט) ויגזלו את כל העובר [4] דבעלי שכם ורבנן גזלו ביה ועשוהו גזלן מדבריהם ואמרו שמכתת היא ולא קניא וכיון דמדאורייתא חזי חיילא עליה שבועה. וכ"ת אמאי סבר הוחיל וסוף סוף אי מסהיד לא מקבלינן ליה לא קריגן ביה והוא עד: **נדון מינה ומינה נדון מינה ואוקי באתרה פנויי.** פרשה שלמדה דבר מחבירתה בגזירה שוה אם תעמיד אותו דבר בזו בתורת מה שהיה עומד בשקום שלמדתו משם דהוחיל ולמדתו ממנו על כרחך ממנו תחזור ותלמדנו לכל משפטו. או דון מינה ואוקי באתרה כלומר לאחר שלמדתו משם והבאתו לכאן העמידהו כאן בתורת אחר דבריהם המפורסים כאן. והשתא מפרש לה ואזיל: **ר' מאיר סבר דון מינה ומינה.** לקמן (דף נד.) **יליפינן שבועת**

ואמר

העדות בגזירה שוה לתתטת [ויקרא ה] תחטת [שם] משבועת הפקדון למושבע מפי עצמו לכתיבת בשבועת הפקדון ולא כתיבת בשבועת העדות: **דון מינה.** מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב לכתיב (ויקרא ה) תחטא ועליו חף עדות מפי עצמו חייב ומינה מה פקדון מפי' שלא בב"ד להא ונשבע על שקר בין בבית דין בין שלא בבית דין משמע: **חף בעדות.** מע"ג דמושבע מפי מחריש החמור בשבועת העדות אינו אלא בשבועת הפקדון לקמן בשמעתין מפי עצמו דילפינן מפקדון חפילו שלא בבית דין ומייתינן ליה הכא כי התם: **ורבנן סברי דון מינה.** מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב חף עדות מושבע מפי עצמו חייב: **ואוקי באתרה.** כלומר לאחר שהבאתו לכלל שבועת העדות העמידהו כמשפט המפורש בשבועת העדות מה מושבע מפי מחריש החמור בשבועת העדות אינו אלא בשבועת הפקדון חייב אף מפי עצמו שהבאת לה ממקום אחר אינו אלא בבית דין: אמר

שיקנה מריבות לעצמו: ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד למעוטי מאי. רב פפא אמר למעוטי מלך. אבל משחק בקוביא מדאורייתא מחזא חזי. ורבנן הוא דפסלוהו. רב אחא בר יעקב אמר למעוטי משחק בקוביא וכל שכן מלך: וחכ"א בין מפי עצמו בין מפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד ואמרו (רבי) [רבנן] ר' מאיר סבר דון מינה ומינה. כלומר למידין שבועת העדות ונפש כי תחטא משבועת הפקדון. מה פקדון מפי עצמו חייב שנאמר וכחש בעמתו בפקדון. אף עדות נשבע מפי עצמו חייב. ומינה מה פקדון בין בב"ד בין שלא בב"ד אם כחש בעמיתו חייב אף שבועת העדות כן. והני מילי בנשבע מפי עצמו. אבל בנשבע מפי אחרים אינם חייבים עד שיכפרו בב"ד. וחכמים סברי דון מינה ואוקי באתרה מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב שנאמר וכחש. אף שבועת העדות נשבע מפי עצמו [חייב] ואוקי באתרה מה מושבע מפי אחרים בשבועת העדות אינו חייב אלא בב"ד שנאמר ושמעה קול אלה והוא עד אם לא יגיד. ג) (אלא) כפר בו במקום שמתקיימת ההגדה חייב אף מושבע מפי עצמו בב"ד אין שלא בב"ד לא.

ג) ל"ל אלמא דלוקח אם כפר בו במקום וכו'.

תורה אור השלם

1. מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק
וְנָקִי וְצַדִּיק אַל תַּהֲרֹג כִּי
לֹא אַצְדִּיק רָשָׁע:
שמות כג ז

2. לֹא תֵרָצֵח לֹא תִנְאָף
לֹא תִגְנֹב לֹא תַעֲנֶה
בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר:
שמות כ יב

3. לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ
אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא
יְנַקֶּה יְיָ אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא
אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא:
שמות כ ו

4. אֲבִיו כִּי עָשַׁק עֹשֶׁק
גָּזֵל גָּזַל אָח וַאֲשֶׁר לֹא
טוֹב עָשָׂה בְּתוֹךְ עַמָּיו
וְהִנֵּה מֵת בַּעֲוֹנוֹ:
יחזקאל יח יח

מוסף רש"י

להלמיד שיושב לפני רבו. וגם דין לפני רבו וגם לפני מי שהוא חלמיד זכות לעני ומוכה לעשיר וכיו טועה בדין, מנין שלא יחלוק כבוד לרבו ויסמוך (סנהדרין ו: ע"ש). **שלא ישמע דברי בעל דין בו'.** שמסדר דברי שקר כדבר אמת, לפי שאין מכמינין, ומכיון שלא הדיין טועה לו לזכות שוב אין לבו מספק זכות הגוי כל כך (שם, ע"ש). **לאפוקי מאי.** שלא תגן בחמתי בסהדי, הא תגן ליה ישקל ויהנה בחגים וגם בגנים, בלחוקים וגם בקבוצים, בכסלין וגם בפסוליו (יומא עד:). **משחק בקוביא.** בעירובין, לחזי גזלן מדבנן ופסול לעדות (שם). **מדאורייתא מחזא חזי.** שלא חזי גזלן לתורייתא שלא שגזל מידו, כמו (ש"ב כג) ויגזול את החנים מיד המלרי כך מפרש בפ"ק (עט: יומא שם). **דון מינה ומינה.** כל דבר שאתה למד מחבירו בגזירה שוה או בהיקש, חזי למד ממנו בכל דבריו (זבחים צא: וכע"ז יבמות עח: ב"ק כה: סנהדרין עה: וחולין קכ:). **דון מינה ואוקי באתרה.** למלי דלריכי בתריג, למלי דלא לריכי מוקמינן בחתרה (יבמות עח:) **דון עיקר הדבר** ללמוד מחבירו אבל לשאר דבריו שאתה מוצא בו ואתה יכול ללמוד מהיכן ואיך דבר מדבר ואיך צריך ללמד מחבירו, העמידנו במקומו ואל תשנהו לחבירו (סנהדרין עה: וכע"ז זבחים צא: וחולין קכ:).

רבינו חננאל

וכן תלמיד שראה זכות לעני (או) חובה לעשיר שלא ישתוק. וכן תלמיד שראה רבו שטועה בדין שלא יניחנו עד שיגמר הדין ואח"כ יחזירנו על שמו. וכן תלמיד שאמר לו רבו הלא ברי לך שאיני משקר ועכשיו אני נושה לפלוני מנה וכופר בו בוא עמי כדי שתראה כי להעיד באתה ולא תאמר כלום שאסור לעשות כן. וכן ג' שנושים באחד מנה שלא יעשו שנים מהן עדים ואחד בעל דין. וכן הנושה בחברו מנה שלא ישענגו מאתים כדי שיודה לו במנה ויגלגל עליו שבועה גם בדברים אחרים. וכן מי שנושין בו מנה וטוענין בו מאתים שלא יכפרנו גם במנה שנושה בו כדי שלא יגלגלו עליך שבועה. וכן לשנים שבאו לפני הדיין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש אצטלא בת מאה מנה שאין דנין ביניהן עד שיהיה מלבושן שוה. וכן הדיין שאינו רשאי לשמוע דברי בעל דין עד שיבא חברו. הני כולהו אסמכינהו רבנן כל חד וחד מינייהו אהאי קרא מדבר שקר תרחק: מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבוא חברו ת"ל מדבר שקר תרחק. רב כהנא מתני בדיין לא תשא שמע שוא. ובניידן מלא תשיא: ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו. רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין

לעזי רש"י

קלצונ"ש. נעלים קלות. פרמיי"ה [פירמלי"א]. הימור.